

Kommunal- og regionaldepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo

KOMM. OG REG. DEP	
17 JAN 2005	
04/2271-79	
Ark.	013
Avd.	RA / SSA / MAG

HØRING – NOU 2004:19 LIVSKRAFTIGE DISTRIKTER OG REGIONER

Næringslivets Hovedorganisasjon viser til brev fra Kommunal og Regionaldepartementet av den 14. oktober 2004, og vil med dette gi innspill til ny stortingsmelding om regionalpolitikk med bakgrunn i Distriktskommisjonens innstilling, NOU 2004:19.

Generelle kommentarer

Det er bra at Kommisjonen legger fram en bred og helhetlig innstilling. Distriktskommisjonen legger i sin visjon stor vekt på at veien til attraktive og livskraftige lokalsamfunn går gjennom et aktivt og konkurransedyktig næringsliv. Dette er positivt.

De viktigste rammene for næringslivet blir lagt nasjonalt og internasjonalt. Norsk næringsliv er avhengig av gode, stabile og internasjonalt konkurransedyktige rammebetingelser. Samtidig ser vi at mye av grunnlaget for vekst og utvikling befinner seg i den enkelte bedrift, i lokalsamfunnet og i den enkelte region. Det er god næringspolitikk å ta utgangspunkt i naturgitte, kompetansemessige og andre fortrinn en region måtte ha. Disse må utvikles til verdiskaping og lønnsomme arbeidsplasser som kan bidra til å øke skattegrunnlaget for offentlig tjenesteproduksjon. Dermed sikres grunnlaget for et velfungerende lokalsamfunn.

Både Effektutvalget og Distriktskommisjonen peker på at norsk politikk blir mer og mer sektorisert. Dermed blir det vanskeligere å føre en helhetlig regional politikk og tilpasse forutsetninger og utfordringer i det enkelte lokalsamfunn og i den enkelte region. NHO støtter derfor Distriktskommisjonens vektlegging av behovet for en bredere og mer helhetlig regionalpolitisk forståelse. Vi er enig i at sektorpolitikken bør tilpasses lokale/ regionale forhold og at en økt desentralisering av oppgaver, ansvar og myndighet til underliggende forvaltningsnivå er en måte å oppnå dette på.

NHO mener at kommunene vil være bedre i stand til å løse sine oppgaver hvis de blir større. Spesielt gjelder dette de mest sentralt beliggende kommunene. Det er behov for et regionnivå, som kan utforme en felles politikk og ivareta felles oppgaver innenfor hele regionen, blant annet når det gjelder infrastruktur, kompetanse, nyskaping og regionmarkedsføring. Arbeidet med å utvikle og utnytte regionale fortrinn og tilrettelegge for økt verdiskaping er en regional

oppgave, som enkeltkommunene ikke fullt ut kan løse, selv om de blir større. Hensynet til økt verdiskaping skaper behov for sterke og dynamiske regioner, der styringen i større grad skjer nedenfra og hvor flere aktører involveres. NHO har foreløpig ikke tatt standpunkt til hvordan et eventuelt nytt regionalt nivå skal se ut eller om dette bør være direkte eller indirekte valgt. En satsing på et regionalt nivå kan skje i ulike modeller.

NHO er enig i at det er behov for geografisk differensierte virkemidler. Norge bør i større grad enn i dag, utnytte det handlingsrommet som er gitt i EØS-avtalen (jmf. NOU, 2004:15) til å føre en mer aktiv regionalpolitikk. Områder som er viktige for næringslivet er kompetanseheving i bedrifter, FoU og infrastruktur. Videre kan investeringstilskudd brukes mer aktivt enn i dag for å øke enkeltbedrifters konkurransekraft. Dette kan blant annet være et viktig virkemiddel i omstilling av norsk industri.

Det er samtidig viktig at de finansielle rammene for distrikts- og regionalpolitikken alltid innpasses i en samlet balansert finanspolitikk.

Ordringen med regionale handlingsplaner for næringsrettede utviklingsmidler, som en del av kompensasjonen for differensiert arbeidsgiveravgift, skal evalueres over en tre-årsperiode. Denne evalueringen blir viktig i den videre utviklingen av regionalpolitikken også på generell basis.

Regionalpolitikken

Vel så viktig som distriktpolitikken er regionalpolitikken. Regionalpolitikken retter seg mot større sammenhengende områder som omfatter både byer, deres omland og mer typiske distrikter. Vi har nå en gylden mulighet til å se by og distrikt i sammenheng, noe man i alt for liten grad har gjort i Norge. I dag har fylkeskommunene fått et ansvar for å være en viktig regionalpolitisk aktør. Fylkeskommunene er i dag for små for å kunne bli en viktig strategisk aktør for norsk næringsliv. De har også minimal innflytelse på viktige regionalpolitiske avgjørelser.

En mulig vei for å skape en bredere regionalpolitikk er å løse opp næringsspesifikke og geografiske bindinger i midlene til den brede regionalpolitikken. NHO mener at midler fra utsatte støtteordninger i landbruket bør kunne brukes aktivt til å skape ny virksomhet i distriktene, også uavhengig av landbruksvirksomhet.

Økt verdiskaping i viktige distriktsnæringer

NHO støtter Distriktskommisjonen i at det bør kunne gjøres regionale tilpasninger og prioriteringer innenfor arealvern og bruk av arealressurser. Dette gjelder spesielt i bruk av plan og bygningsloven, men også for naturvernloven og vassressursloven.

I tradisjonelt vern etter naturvernloven følges ofte en restriktiv linje. Det kan synes som "konserveringstanken" ofte ligger til grunn mer enn dynamisk vern. For å videreutvikle

viktige norske næringer som oppdrett og opplevelses/kvalitetsturisme må, i den grad vern anses nødvendig, prinsippet om et vern gjennom fornuftig bruk legges til grunn.

Verneplaner innebærer varige vedtak og er derfor statiske. Det tas ikke høyde for en utvikling i samfunnet som fordrer andre behov og tilnæringsmåter. En rullering av verneplaner er etter vårt syn et egnet virkemiddel. Dette bør inn som et aspekt i prinsippet om vern gjennom fornuftig bruk.

Det multilaterale regime for handel med landbruksprodukter er i ferd med å bli betydelig lagt om på grunn av de pågående WTO-forhandlingene. Det vedtatte WTO-rammeverket fra juli 2004 tilsier at eksportstøtten avvikles, bruken av nasjonal handelsvridende støtte reduseres betraktelig og importvernet reduseres vesentlig. Dette vil få store konsekvenser for Norge. I tillegg har EU besluttet å legge om sin landbrukspolitikk i retning av større vekt på produksjonsuavhengige virkemidler og lavere råvarepriser. Norge må ha med seg dette perspektivet i den videre utformingen av landbrukspolitikken. Næringsmiddelindustrien i Norge må, som i andre land, i det alt vesentlige basere seg på nasjonale råvarer. Næringsmiddelindustrien kan ikke leve med at prisgapet mellom EU og Norge øker, tvert om bør gapet reduseres. De midler som blir frigjort gjennom reduserte subsidier i en ny landbruksavtale i WTO, bør anvendes til generell næringsutvikling i distriktene.

NHO støtter Distriktskommisjonens anbefalinger når det gjelder reiseliv.

NHO støtter flertallet i kommisjonen som mener at lokalisering av statlige, regionale og kommunale arbeidsplasser bør brukes aktivt for å tilføre lokalsamfunn og regioner nye utviklingsressurser i form av arbeidsplasser, kompetanse og større fagmiljø. Lokalisering av ny statlig virksomhet som ikke typisk har en hovedstadsforankring bør kunne skje utenfor Oslo. Ved valg av lokaliseringssted bør det tillegges vekt at den nye virksomheten skal bidra til å styrke allerede etablerte regionale nærings-, kompetanse- og forvaltningsmiljøer, eller bidra til å bygge opp nye.

NHOs hovedoppfatning er at forvaltningen av våre fiskeressurser skal skje nasjonalt, og ikke regionalt. Et viktig bidrag til å sikre bedre rammebetingelser for fiskerinæringa vil være å få gjennomført vesentlige endringer både i Deltakerlova og Råfisklova. Blant annet bør fiskeindustribedrifter kunne eie fiskefartøy.

Oljenæringen er Norges viktigste distriktsnæring, og har bidratt til å gi betydelige deler av kyst-Norge en næringsmessig base som det ellers ville manglet. Vanskelighetsgraden bare øker i nye leteområder, med dels store dyp, dels krevende klimaforhold og dels ekstra strenge miljøkrav som rammebetingelse. Derfor er det riktig som rapporten gjør, å peke på oljeindustriens betydning som innovatør og teknologiutvikler, og at dette kan bidra til distriktsutvikling. Spesielt vil olje- og gassaktivitet kunne gi Nord-Norge et viktig løft for å få til større verdiskaping og derigjennom nye arbeidsplasser i landsdelen

Det er samtidig urealistisk å tro at petroleumsklyngen vil kunne opprettholde og videreutvikle sin styrke i Norge dersom en ikke også legger stor vekt på internasjonalisering. Veksten i omsetning i leverandørindustrien må i økende grad komme utenfor Norges grenser. I tillegg må kostnadene holdes nede i prosjekter som skal realiseres i Norge.

I oljeindustriens første epoke med en rekke store funn på norsk sokkel, høy lønnsomhet, og oppbygging av industri i klyngen rundt oljeutbyggingen hadde vi en sterkere statlige styring. I dagens situasjon er det behov for å satse på et mangfold av aktører for å utnytte ressursene på sokkelen, handlefrihet for de norske selskapene for å bidra til internasjonalisering, og fokus på å unngå fordyrende elementer i myndighetenes rammebetingelser for å bidra til at flest mulig nye utbygginger realiseres. Det er slik petroleumsnæringen samlet sett vil utvikle seg best, og dermed også kompetansmiljøer og arbeidsplasser i distriktene.

Ressurspolitikken har stor betydning for næringsutviklingen i distriktene. Det gjelder ikke minst energipolitikken. Etablering av et felles norsk svensk marked for sertifikater for fornybar energi fra 1. januar 2006 vil være den viktigste faktor for å stimulere utbygging av kraft fra vind, vann og bio. Dette bør utvikles til et europeisk marked og bli en ny eksportartikkel for Norge. En økt utbygging finansiert ved salg av slike sertifikater til utlandet vil samtidig styrke kraftbalansen i Norge.

Ilandføring og distribusjon av gass gir nye muligheter for utbygging av ny kraftproduksjon basert på gass. Slik utbygging er nødvendig for en sikker krafttilgang og dermed for forutsigbare priser. Det er viktig ikke minst for den kraftintensive industrien. Bare gasskraft kan gi nok ny kraft. Kvoteplikt fra 1. januar 2005 for gasskraft sikrer at slik utbygging skjer innen rammen av våre Kyoto-forpliktelser.

Økt innovasjon og nyskaping

NHO mener at utvikling av sterke, dynamiske regioner er en riktig hovedstrategi for å styrke vår nasjonale evne til innovasjon og nyskaping. Bedriftene er kjernen i innovasjonssystemene, noe som bør være utgangspunkt for all innovasjonspolitik. Næringslivet bør derfor legge viktige premisser for den rollen det offentlige her skal spille, og virkemidlene bør rettes mot innovative entreprenører, bedrifter og miljø, slik at det skapes dynamikk rundt disse.

Virkemiddelapparatet bør tilrettelegge aktivt for samspill mellom bedrifter og relevante kompetansmiljøer. I dette arbeidet bør virkemidler som "Center of Expertise", kunnskapsparter, næringshager og industriinkubatorer brukes aktivt.

NHO støtter Distriktskommisjonens samlede anbefalinger under entreprenørskap.

Den videre satsingen på universitetene, høyskolene og de regionale forskningsmiljøene bør søke å utvikle internasjonalt konkurransedyktige kunnskapsmiljøer, som danner grunnlag for et internasjonalt konkurransedyktig næringsliv. Samtidig trengs styrking og samordning av de næringsrettede forskningsinstituttene. Dette kan blant annet skje ved å bygge på regionale

fortrinn. Disse institusjonene bør være viktige aktører i det regionale utviklingsarbeidet, og finansieringssystemet bør sees i lys av dette. Det er også viktig at læresteder som viser evne til å generere nyskaping av kommersiell betydning belønnes.

Det er en særlig utfordring å øke bevilgningene til næringsrettet FoU. Norsk FoU-innsats må bringes opp på nivå med våre fremste konkurrentland. Nasjonale skatteincentiver for å fremme forskning, innovasjon og nyskaping bør kunne benyttes også framover. SkatteFUNN er en god ordning. Handlingsromutvalget (NOU 2004:15) mener det er rom for økt bruk av regional gradering av støtte til FoU. Dette handlingsrommet kan brukes for å gjøre SkatteFUNN mer attraktiv for bedrifter i distriktene.

Næringsrettede FoU-programmer som støttes av det offentlige bør ha tilstrekkelig størrelse og varighet til at prosjekter følges helt fram til kommersialisering.

Mangelen på såkornkapital for finansiering av den tidligste utviklingsfasen i forsknings- og teknologibaserte nyetableringer er kritisk. Det er markedssvikt i denne delen av egenkapitalmarkedet. Såkornordningene må derfor bli bedre, og vektlegges sterkere i den offentlige innovasjonspolitikken. Staten bør ikke bidra som eier av fondene, men som långiver. Betingelsene må være slik at de samtidig utløser privat kapital. Det bør utredes mulige insentivordninger for private investorer som skyter inn egenkapital i tidlig fase.

Internasjonalt er ryggraden i venture markedet de uformelle private investorer, ofte kalt "business angels". Disse investerer gjerne i sitt nærområde. Det er nødvendig å stimulere til at disse uformelle investorene samarbeider i regionale nettverk.

Samferdsel og infrastruktur

Næringslivet trenger gode veier, flyplasser, havner og tilførselsveier til disse. De årlige bevilgningene til investeringer i veibygging står ikke i forhold til behovet.

Grensene for naturlige regioner faller sjelden sammen med grensene for nåværende administrative grenser for kommuner og fylkeskommuner. En økt satsing på kollektive transportløsninger i områder av landet med tett befolkningsgrunnlag, kan være en effektiv måte å stimulere til et større og mer velfungerende arbeidsmarked. I andre deler av landet vil en økt satsing på annen infrastruktur som vei og tunnel, øke grensene for det naturlige arbeidsmarkedet. Transport mellom produksjon og marked er viktig.

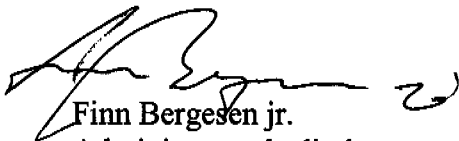
Det bør legges vekt på å prioritere prosjekter med høy kost/nytte (med en kalkulasjonsrente på nivå med andre land). Offentlig kjøp av transporttjenester er aktuelt på viktige ruter i distriktene, samt for kollektivtransport i de store byregionene.

Det er urimelig at flyselskaper må ta kostnadsansvaret for å opprettholde et omfattende regionalnett. Dette gir ikke næringslivet konkurransedyktige rammebetingelser. Vi bør holde fast på en todelt finansieringsstruktur for lufthavnene.

Sjøtransport står for ca. 60 prosent av transportarbeidet på norsk territorium og er derfor viktig for næringslivet. Det bør satses på færre og mer effektive knutepunkthavner, med god tilknytning til den landbaserte infrastrukturen. Det er også nødvendig å avbyråkratisere og forenkle regelverket for alle deler av sjøtransporten. Likeledes er det nødvendig med en avgiftspolitik som faktisk fremmer sjøtransport.

NHO støtter offentlig medvirkning i utbygging av infrastruktur til IKT i områder hvor markedet ikke ser utbygging som kommersielt interessant. I dette arbeidet er Høykom-programmet et egnet virkemiddel, forutsatt at det legges vekt på regional næringsutvikling i enkeltprosjekter som får støtte fra programmet.

Vennlig hilsen
NÆRINGSLIVETS HOVEDORGANISASJON

Finn Bergesen jr.
Administrerende direktør